

Yusuf M. Alparslan Beyhan

Esrārenk

esrārenk

UPAS Yayın

-26-

“Esrārenk”

Yusuf Melikşah Alparslan Beyhan

Şubat 2020

upas.evvel.org

E-posta

upasnesriyat@gmail.com

Yusuf Melikşah Alparslan Beyhan (İstanbul)

1880 yılında Cankurtaran mahallesinde doğdu. On dört yaşında, bir dülgerin yanına çırak verildi fakat buna ancak birkaç yıl tahammül edebildi ve nihayetinde evden kaçarak mûsikî ve edebiyat dersleri aldı. Lâvta ve tanburu virtüözlük derecesinde iyi çalan Kendizâde Yusuf Efendi, 1897'den itibaren beş yıl boyunca gündüzlerini Beyazıt ve Lâlelideki semai kahvelerinde meşk edip ve gecelerini de Galata meyhanelerinde küfelik olarak geçirdi. 1902 yılında Rüstem Paşa Kütüphanesinden düzenli olarak kitap çaldığı tespit edilince Sultannahmet Cezaevinde altı yıl hapis yattı. İkinci Meşrutiyetin ilânıyla çıkan kargaşa sırasında hapisten kaçarak arkadaşı Canikli Merdücân Efendinin yardımıyla Paris'e gitti. Bavulunda çeşitli müzelerden çaldığı porselen biblolar ve vücudunda da zührevî hastalıklarla Paris'ten döndüğünde yıl 1911'di. Bibloları satarak Ayasofya Mahallesinde bir kahvehane açtı fakat 1911 Ayasofya Yangınında diğer 885 bina ile birlikte bu kahvehane de kül oldu. Birkaç yılını aylıklıkla geçirdikten sonra I. Dünya Savaşının patlak vermesi üzerine orduya alındı, bir yıl sonra gazi olarak terhis edildi. İstanbul'a döndüğünde avans alarak iki kitap yazdı. Açlık ve sefalet içinde öldü.

*Kitapta bulunan yazım ve dizgi tercihlerinde
yazarın orijinal metnine sadık kalınmıştır.*

I

Şimdi Karaköyde bir arasokakta, bir sundurmanın altında gölgeleri kollayarak, yani yan gözle bakışlarım erketede, dudaklarım ile dişimle tutarak sarı filtreyi, elim titreyerek cebimdeki kibrit kutusunu yoklasa yahut Fatih'te, Balatta, cumbalı ahşap bir evin üst katında, üstelik bir cihannümâ da var diyelim karşımda, hem çinili zarflı bir fincanda o asil ıtrıyla kahvem de olsun, hem biraz gonca da vardır illâ -anlıyorsunuz ya-, yani şimdi o daracık tavanarasında elim gene kibrit kutusunu yoklasa, şık bir el hareketiyle kutunun çekmecesini açıp bir çöp çeksem içinden ve bir fala işaret etse bu ki ediyordur muhakkak, sonra çöpü sürtsem kutunun sırtına, ve cızırtı, ve çıtırtı, ve parlarsa alev, şimdi ben o daracık tavanarasında bir cıgara yaksam, cihannümânın kafesinden dışarı süzülen o bir şerit duman, görülür hiç şüphesiz Beyazıt'taki yangın kulesinden. Bir itfaiyeci, dürbününü fırlatıp atar bir yana, kuleden aşağı paldır küldür iner ve arkasında sekiz kişiyle Saraçhaneden geçerek -veya diyelim ki Karaköydeyim o zaman Unkapanına inerler-, *diiz ovada keklık gibi seker, yokuşlarda şahin gibi uçar*, taş çatlasın on beş dakikaya bitiverirler kapımda, Karagömrük yanmasın için. Fena. Fakat daha fenası, Dördüncü Muradın, o zalim, ol düşmen-i keyfin hafiyeleri muhakkak, koklamaktadırlar bacamı ki bu, kelleyi verdik demektir üç dakikalık keyif uğruna. Birazdan da görkemli bir kahvehaneyi yıkmaktadırlar Aksarayda.

İ.S. 2019.

II

Tanrıyı daha öldürmemişlerdi ve gerçeklik de henüz kırılmamıştı. Yalnız, aynanın çatladığı, çillendiği ve yer yer çıkmaz lekelerle bulanıklaştığı söylenebilirdi. Zamanı, avuçlarına çakılan mıhlarla daha takvime raptetmemişlerdi. Ve bu yüzden Şehir, hâlâ büyük şairler doğurabiliyordu.

Biz hançerlerimize çarşıda şahbeytler kaktırıp geceleri pitoresk cinayetler işlerdik. Bir eyvanda yazlık entarisiyle bir kadın uzanırdı sereserpe. Bir hanın ikinci kat revakından mürekkep lekeli sağ eli sarkardı daha kanının dumanı tüten bir medrese talebesinin. Bazen de bir dikilitaşın tepesine bir taç gibi oturturduk taze katledilmiş bir ihtiyarı.

Asesbaşının sesi, fenerinin ışığından önce gelirdi. Ve biz çoktan bir tekkede zikir halkasına katılmış olurduk o sıra. Şafak sökmeden Galata meyhanelerinde afyonlu şaraplar içer, camilerin önünden ince bir hüznle geçer ve gün ağarırken bir sabahçı kahvesinde acı kahveler ısmarlardık sakalı göbeğinde bir kahveciden.

Yoldaşım sarığını çözer çözer sarardı sıkıntıdan. Ben fesimi yana devirirdim. Ve bir teleskop gibi uzun çubuklarımızı, uzatıp Üsküdar'daki yangınla tutuştururduk. Ben kalemimi ısırıp yeni bir cinayet tasarlardım. Yoldaşımsa kulak arkasında taşırdaydı divitini. Yarışa tutuşurduk kim işleyecek diye en güzel cinayeti. Ve hangimiz Yedikule Zindanında ilk, kadınların fısıltılarında son çürüyecek diye.

2019.07.31 /00.15

III

Baktı ki başka şey yok yapılacak, düştü yola demir asâ demir çarık. Aradığı şeyin şekli nasıldır bilmiyordu, karşılaştıkları da şeklini bildiklerinden sayılmazdı. Daha çiğnenip bekaretleri alınmamış toprakları aşındırarak yol alırken sağında solunda cin kılıklı dervişler, derviş kılıklı cinler belirirdi. Yerde bir oyuktan başını çıkarırdı birisi, bir diğeri kayaların arasından işmar ederdi. Dokuz yüzyıl önce ölmüş bir atın kemiklerinin oynadığını gördü yolda ve dokuz yüzyıl sonra doğacak bir tayan sesini duydu. Uzaktan cinnetin zevkine dair bir müzik işitirdi geceleri ve cinlerin düğün alayı olmalıydı bu. Buruşuk, kara tenleri, yuvalarından uğramış gözleri, uzun kamçı gibi kuyruklarıyla sarkıntılık ederlerdi ona cinler. Güzel bir kadına dönüştükleri de olurdu ama, gönlünde bir başkası vardı adamın ve kuyruklu bir kadınla sevişmek de pek cazip gelmiyordu ona. Sekiz dilimli börklerinde bol yıldızlı çorbalar kaynatırdı cinler. Oyun olsun diye kafalarını değiş tokuş ederlerdi kendi aralarında. Ve uykunun en derin ânında gidip, testereyle keserek heybetli bir karaçamı, devirirlerdi gümbürtüyle uykunun orta yerine. Av avlardı adam güç bela, sözgelimi bir yaban kekligi, kopartır kafasını, tüylerini yolar, takardı çırpıdan bir şişe. Bazen onun yolduğu tüyleri yeniden bitirirdi cinler. Bazense

keklik ateşte bir güzel pişer, fakat neden sonra şişer şişer ve kekliğin kopuk kafasında muzır bir cin, hareket çekerdi adama. Adam açlıktan kırılacak olduğu bir anda da nereden çaldı-larsa mükellef bir sofraya kurdular önüne. Tatlı etler, pastır-malar, tuzlu sütler, helvalar... İnsan etinden kebaplar, devlerin beyninden salata, kuş sütünden yoğurtlar ve türlü çeşit cin içkileri. Dokuz gece ayılamadı adam, her sabah akşamdan kalma gibi hissetti. Onuncu günde artık vücudundan atmak için bu sihirli içkileri, çıkıp bir taşın üstüne öyle bir işedi ki, Alırmak derler, hâlâ akar o su fersahlarca, zehirli böğürtlenler biter çevresinde.

Hiçbiri birbirine benzemiyordu cinlerin, gelgelelim birinde alâmet bellenen bir şeyi -diyelim ki bir çift dağ keçisi boynuzunu- bir arkadaşına veriyordu cin, o günün ertesi günü. Adam işin içinden çıkamadı, cinleri birbirinden seçemedi. Yalnız bir tanesi vardı ki içlerinde, başı baykuş gibi firdolayı dönüyor, kulaklarında otuz karış küpeler, şangır şangır şangırıyor. Adam onu belledi içlerinde, bu bazen kırmızı altından halhallerini ödünç veriyor, ama bunun dışında değişmiyordu. Ne küpelerine dokundurtuyordu ne göz altlarındaki göz göz keselere. Adam bu cini iyice belledi, tutup bir gün azarladı. Cin çarpacaktı adamı, neden sonra girdi yerin dibine, sırta kadem bastı. Zehirli bir mantar bitti yerin battığı yerinde. Kopardı adam mantarı, sonra daha çok mantarlar topladı. Cinler eksildi birer birer, bazıları yavaş yavaş soldu önce, ama çoğu birden silindi. Bu sefer de arar oldu adam cinleri. Ellerini, dal parçalarını birbirine vurup onların müziklerini taklit etti, duyup da göbek atmaya, gerdan kırmaya gelirler diye. Ama nafile. Sonra adam müzikte devam etti, devam edip derinleşti. Cin makamlarında besteler bağladı bozkırın ortasındaki yapayalnız kayın ağaçlarına. Ovalarda ceylanları sarhoş etti, dağlarda kurtları bir hoş etti. Alacalı renkler saçtı etrafa, gözlerini bozdu kimi

bulduysa göz sahibi, cümle hayvân serap gördü. Girmediği mağara, çıkmadığı ağaç kalmadı, bin yıl aradı durdu cinleri. Ve bin yıl boyunca kirden pasaktan ve tabii biraz da güneşten, kapkara oldu derisi, zift gibi. Bin yıl boyunca yaşlandı da adam, buruştu, kırış kırış oldu. Nihayet kuyruğu ne zaman çıktı diye sorarsanız, artık hatırlamıyorum, o kadar uzun zaman oldu ki sanki doğduğumdan beri varmış gibi.

2019.08.09 /05.49

IV

Şimdi bir adam düşünelim Sarayburnunun Cankurtaranında, Sirkeçiden çıkıp metruk tiren istasyonuna uğrarken rayların içinden ve arasından geçtiği surların dehlizlerinde, çok değil elli liraya aldığı esrarını -ki yarısı çöptür- bolca tütünle - sigarası da Maltepe olsun madem- harmanlayarak kendine ufak da olsa bir âlem kurmakta. Yanında acıkınca yemek için biri peynirli biri patatesli iki poğaçası, bir paket çikolatalı bisküvisi, susayınca içmek için suyu, bir de yükselmeye başlayınca düşünmek için bir derdi olsun. Derdi nedir bu adamın? diye soralım, söylesin bazen böyle bir hâl gelip de kendini dışarıdan gördüğünü, orada olup olmadığından şüphe duyduğunu, kendi kendine sorup durduğunu ve öğrenelim aynı zamanda girdiği dehlizlerde cinlerden korktuğunu ki bu itikatlı bir adam olduğuna işarettir. Korkusu esrarla birleşince sigarasının ucundan sökülerek yükselen dumanlar karşısında birer koca cin olarak görünseler gözüne de adamcağızın korkudan gıkı çıkamasa meselâ, o anda tövbeler etse can havliyle, ayetleri birbirine karıştırarak kolaj hâlinde dualar ediverse ve sonra yine kendini dışarıdan görüp, üstelik bin yıllık tuğlalardan fişkırان otlarının, böceklerin arasında sızmış olarak görüp öldüğünü sansa acıamaz mıyız bu adama? Bir ihtimâl. Bazısı diyecektir ki "Yaramıyorsa içmesin kardeşim!" Bazısı "Ağzıyla içsin!" diyecektir ve bazısı da "Bok içsin!" der muhtemelen. Eh, içsin madem.

2019 /mayısın tam ortası.

V

Aylardan mart. Gün, haftanın yedi gününden biri. Beş parasızım. Divanyolu boyunca çöpçülerden erken davranıp tuttuğum *kefaller*den kendime bir sigara sarıyorum. Bu kefaller arasında iki Marlboro, bir Parliament ve bunların dışında Camel ve Lark artığı birkaç da *kebabiye* var. Biraz hastayım, biraz da sarhoş. Bu yüzden vapurdumanı göz altlarım. Bulutsuz gece göğüne boz dumanlar salıyorum. Bu kadarcığı kafa yapmaz biliyorum ama israf olmasın diye hokkamdaki esrar kırıntılarını da işaret parmağımı kullanarak itinayla sıyırıp kırkambar tütününe katıyorum. Öksürüğüm geniş caddede yankılanıyor, Sultanahmeti izliyorum. Hava serin, parkamın yenleri ve dirsekleri aşınmaktan parlıyor, bir iki de gedik var. Sırtımdaki patlayan dikişleri kaç defa onardıysa da annem -ki iyi bir terzidir- gene aynı yerleri açılıyor. Camiler kapalı, Allah'a sığınmıyorum. Allah her yerdedir, evet, fakat bu parmak uçlarımın soğukluğu, ürperen sırtım ve takırdayan çenemle çelişmez mi? Zahit başladığım hayata rind devam ediyorum. Bugünlerde afyon bulmak zor, esrarla idare ediyorum. Evinde viski yapan bir arkadaşım var, kişi başı yirmi liraya birkaç akşam aristokrat oluyoruz. Kırystal kadehlerimiz yok fakat dik durmayı bilen

vücutlarımız ve mimari üzerine sohbetlerimizle bunu telafi ediyoruz. Kırkambar tütününden bir sigara daha sarıp parkamın kalabalık sağ cebindeki kalem ve evrakın içinde kibrit kutusunu arıyorum. Bakıyorum ki tek kibritim kalmış, bu saatte de ateş isteyecek bir kimse bulunmaz burda, bir sigara daha sarıyorum, öncekinin ateşiyle yakacağım onu. Eski bir binanın girişinde çakıyorum kibriti, bir an tıslayarak parlayıp diniyor. Sigarayı yaktıktan sonra kibriti sönene kadar izliyorum. Ve göğe bu kez mavi bulutlar salıyorum. Ellerim titriyor belki soğuktan, belki hastalık, belki yoksunluktan. Ellerim titriyor, buna bayılıyorum. İhtiyar bir adamın elleri gibi titriyor ellerim. İlk sigarayı, bir kartvizitten yaptığım zıvanasına kadar içiyorum ve söndürmeden ucundaki korla hazırdaki ikinci sigarayı yakıyorum. Boğazım rahatsız hem hastalık hem sigaradan fakat dediğim gibi son kibriti az önce kullandım ve iki sigara arasına bir mola koymak lüksünden mahrumum. Bu defa elimdeki sigarayla meydana kol vurup İstanbulun tıslımları arasında geziniyorum. Caminin o tarafta meydan bitmeye yaklaşınca şâhâne üniversite binasının oradan şâhâne Tapu Kadastro binasına doğru bir lâmelif çeviriyorum. Alman Çeşmesine varamadan sigaram bitiyor. Böylece bir zaman boş boş dolandıktan sonra sol cebimden Hâşimin bir kitabını çıkarıp bağıra bağıra şiir okuyorum. Bağırarak dediysem gene de hem hastalık hem tamamen yalnız olmadığımı bilmekten yeterince güür çıkmıyor sesim. Benden başka orada olanlara selâm mahiyetinde ayaklarımı yere pat pat vuruyorum. Cevaben bir baykuş ötüyor Gülhane tarafından.

2019.03.04 /01.30

VI

Hikâyedir, romandır, vesairedir, bunlara başlanırken birkaç kılışe giriş vardır ki hemen her yazar en az birkaç kez bulaşmıştır bunlara. Hava durumu olsun, manzara tasviri olsun, zaman tasviri olsun, böyle şeylere usanılmadan başvurulur. Gelgelelim anlatacağım hikâyeye bu girişlerden biriyle başlamak nâmümkündür. Anlatacağım öyle bir mevsim ki çünkü bir günde üç defa mevsim değişir, insan kalın da giyinse ince de giyinse Tanrıya yaranamaz ve yağmurlu desem başınızı çevirip baktığımızda sizi güneş karşılar, güneşli desem siz gözünüzü açıp kapayınca kadar beyza beyza kar yağar, haydi karı tuturdum diyelim, bu defa rengi değişip kızılca kar olur, bir şekilde beni yalancı çıkarırdı. Anlatacağım öyle bir yer ve mekânda geçiyor, öyle karman çorman, öyle alengirli, öyle çetrefil, öyle alelâcayip ve saçma sapan bir kompozisyondur ki bunu derli toplu anlatmak mümkün değildir, mümkün olsa inandırıcı değildir. Anlatacağım öyle bir zamanda geçiyor ki o zamanın genel özelliklerinden bahsetmek istesem size "ülke zor günlerden geçiyordu" kabilinden cümleler kurmam lâzım gelir ve fekat Türkiye zaten her iki günde bir zor günlerden geçmektedir. Anlayacağınız bu hikâyenin tahkiyesi için tüm şartlar aleyhime ve cümle dış mihrak işinin başındadır. Yahut ben

boşboğazın biriyimdir, bu da mümkün ve muhtemel ve hattâ biricik hakikattir. Belki de yalnızca laf kalabalığı yapıyor ve bir yanımla anlatmak isteyip diğer yanımla sakındığım meseleyi sizden kaçırıyorumdur. Belki de sevgili okur, -madem buraya kadar sabrettiniz, haydi dürüst olayım- aslında hikâyeye mikâyeye yoktur ve sırf lâf olsun diye sizi buraya dikmişimdir. Hiç şüphenez olmasın ki Türk saatinde çift sıfır yoktur ve Meryemin yüzünde Tanrıdan veya Şeytandan ama daha çok Tanrıdan, yine de Şeytandan, fakat ille Tanrıdan bir şeyler vardır. Bagatır Çiğşi Yazıtında kaç koyun ve ne kadar bira varsa o kadar, daha doğrusu Pazırık Halısında metre kare başına düşen ilmeklerin sayısınca, demek istediğim kaç işçi ölmüşse Büyük Piramidin, Çin Seddunun yapımında veya kaç ceset çıkmışsa TOKİ'nin inşaatlarından şimdiye kadar, ya da kaç peygamberi katletmişse Yahudiler yerlerine replikalarını koymadan, miktarınca gökteki yıldızların ve ağırlığınca altın bir ipek böceğinin, Kürtlerin kaçırdığı yıllık elektriğin veya TRT'nin attığı şol kazığın, demeli ki yediği ve yedirdiği bilcümle rüşvet devletlûların, anlatmak istediğim ne anlatmak istediğimi bilmediğimdir hülâsâ, kafam çok dağınık sevgili okur. Havaya suya bir şey mi karıştırıyor Toprak Ana? Hani baştanrı idi Ülgen, meğer üstünde de bir ses var imiş *Yaradılışt*a? Bilin diye söylüyorum, şamanlar başta kadınmış. Ve uzayacakmış baş parmaklarımız Lamarck'ın hikâyesine göre. Teoride bütün Beyazıt otobüsleri varır Beyazıt, fakat gerçek şu ki Lâleliden öteye gidebileni görmüş değilim. Allah şahittir, ne ilk ne son ne de bir başka sırada, velhasıl aklım almıyor kocaman dünya! Dağ geçisine sormuşlar boynuzların neden spiral diye. İşte söylüyorum, söylüyorum işte, devletlûyum, devletlûsun, devletlû!

2018.10.06 /22.29

upas

upas.evvel.org

İstanbul, 2020